JYX JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Saresma, Tuija; Karkulehto, Sanna

Title: Vain muutos on pysyvää

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © 2020 Sukupuolentutkimuksen seura

Rights: In Copyright

Rights url: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en

Please cite the original version:

Saresma, T., & Karkulehto, S. (2020). Vain muutos on pysyvää. Sukupuolentutkimus, 33(3), 50-51.

Vain muutos on pysyvää

Tuija Saresma & Sanna Karkulehto

Sana "sukupuolentutkimus" on jo niin luonteva tieteenalamme, lehtemme ja seuramme nimessä, että me pitkään oppiaineen liepeillä toimineet muistelemme vain harvoin sitä välillä kiivastakin keskustelua, jota käytiin naistutkimuksen nimenvaihdoksesta sukupuolentutkimukseksi 2010-luvun vaihteessa. Nuorempi opiskelijapolvi ei välttämättä edes tiedä, että tällaista sananvaihtoa käytiin.

Keskustelussa pelättiin, että neutraalilta kuulostava nimi johtaisi sukupuolten valtasuhteiden peittymiseen ja naistutkimukselle ominaisen kriittisen terän katoamiseen. Jälkikäteen on ilo todeta, että kriittisyys on säilynyt nimenmuutoksesta huolimatta. Alalla tehdään edelleen korkeatasoista feminististä, kriittistä ja poliittista, muutokseen pyrkivää tutkimusta.

Vaikka naistutkimuksen alkuvaiheessa joskus määriteltiin, että naistutkimus oli naisten naisista ja naisille tekemää tutkimusta, tällainen essentiaalinen ymmärrys sukupuolesta purkautui nopeasti. Nykyisin sukupuolentutkijat jakavat käsityksen siitä, että sukupuolia on enemmän kuin kaksi. Tutkimuksessa puretaan kaksinapaista sukupuolijärjestelmää ja kiinnitetään huomiota jäykkien sukupuolikäsitysten vahingollisuuteen. Intersektionaalisuus on jo kauan ollut sukupuolentutkimuksen keskiössä. Sukupuolta ei tarkastella erillisenä, eristettynä ilmiönä, vaan kontekstissaan sekä suhteessa esimerkiksi seksuaalisuuteen, yhteiskuntaluokkaan, rodullistamisen mekanismeihin ja vaikkapa ruumiillisuuteen tai kyvykkyyteen liittyviin eriarvoistaviin käytäntöihin.

Sukupuolentutkimus alana on laajentunut paitsi naisten tutkimisesta kaikkia sukupuolia koskevaksi tutkimukseksi, myös antroposeenin tai "mantroposeenin" rajojen yli. Tätä laajenemista havainnollistaa syyskuussa pidetty konferenssi *The 5th International Conference on Men and Equal Opportunities: The Men Who Care*. Sen järjesti Viron sosiaaliministeriö yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston sekä Euroopan tasa-arvoinstituutin eli EIGEn kanssa.

Toisinaan tällaisissa korkean profiilin tasa-arvotapahtumissa vältetään riskejä ja käsitellään tuttuja ja turvallisia aiheita, joista vallitsee jo valmiiksi yhteisymmärrys. Tällä kertaa tarjolla oli uusinta, erittäin ajankohtaista tutkimusta. Konferenssin keynote-esitelmän piti Tallinnan yliopiston sukupuolentutkimuksen apulaisprofessori ja Helsingin yliopiston tutkija Kadri Aavik, joka nosti esille eläinten oikeudet ja ympäristönäkökulman. Luennossaan hän esitteli miesten myötätunnon kehää sekä sitä, mitä vegaanimiehet voivat opettaa meille hoivasta. Jo konferenssin avaussanoissa Tanskan tasa-arvoministeri Mogens Jensen otti esille toisen ajankohtaisen aiheen, internetin, verkkovihan ja nuorten miesten radikalisoitumisen verkossa, ja korosti sitä, että aiheen tutkimukseen on polttava tarve. Paneelin "Preventing and countering gender-based cyber violence, online hate speech and anti-gender/misogynistic online-movements" vetäjä Marina Kaljurand, Euroopan parlamenttiedustaja ja Viron entinen ulkoministeri, muistutti hänkin, että suhtautuminen verkkoväkivaltaan on muuttunut nopeasti viime vuosina, vaikka se edelleen kohdistuu erityisesti naisiin. Molemmat korostivat, että tutkimuksen on pysyttävä ajan tasalla näitä nopeasti muuttuvia ilmiöitä tarkasteltaessa.

Feministisellä hoivatutkimuksella on jo pitkä historia, mutta siinäkin uudet näkökulmat ovat

tarpeen. Vapaa tutkija Marion Pajumets alusti paneelikeskustelua "Men caring for environmentally sustainable societies" ja korosti puheenvuorossaan sitä, että meidän on ymmärrettävä hoiva laajasti. Esimerkiksi konferenssin aihetta, miesten hoivaa, tulee tarkastella suhteessa naisiin, lapsiin, toisin miehiin, eläimiin ja ympäristöön. Professori emeritus Jeff Hearn totesi tiivistäessään konferenssin antia, että on tärkeää tuoda esille hoivan tarve suhteessa myös itseen ja koko planeettaan. Hearn painotti, että miesten ja väkivallan tutkimuksen aiheet vaihtuvat: nyt agendalle ovat nousseet ympäristö ja kestävä kehitys sekä verkon väkivalta. Digitaalisen misogynian, ympäristönsuojelun ja ekologisen elämäntavan tutkiminen on juuri nyt välttämätöntä, suorastaan elintärkeää. Ilmiöiden sukupuolittuminen on kiistämätön tosiasia: verkkoväkivalta kohdistuu enimmäkseen naisiin, ja vaikka ilmastonmuutos tietenkin koskettaa meitä kaikkia, ilmastovaikutukset kohdistuvat erityisesti naisiin ja lapsiin. Ilmastoepäkohtiin, kuten yksityisautoiluun, puuttumatta jättäminen sen sijaan hyödyttää usein eniten miehiä.

Sukupuolentutkimuksen kenttä siis elää ja seuraa aikaansa. Jatkuvan muutoksen rinnalla on silti myös pysyviä piirteitä. ICMEO-konferenssin keskusteluja naisiin kohdistuvasta väkivallasta on käyty jo vuosikymmenten ajan. Väkivallan muodot ja paikat voivat muuttua, mutta sukupuoleen liittyvät valtaasetelmat eivät ole poistuneet. Feministisesti orientoitunutta sukupuolentutkimusta ja väkivaltatutkimusta tarvitaan yhä.

***

Ajatuksiin sukupuolentutkimuksen alan muutoksista ja pysyvyyksistä johdatti Turun yliopiston sukupuolentutkimuksen professori emerita Marianne Liljeströmin jäähyväisluento, jota saimme seurata verkon yli elokuussa. Liljeström puhui kritiikin ja feministisen tutkimuksen kriittisen itseymmärryksen merkityksestä, akateemisen työn poliittisuudesta, muutosten visioinnista ja tutkimuksen painopisteiden muutoksesta.

SUNSin puheenjohtajina kiitämme Marianne Liljeströmiä, joka on taistellut nais- ja sittemmin sukupuolentutkimuksen puolesta. Hän itse luonnehti hallinnollisen päivätyönsä olleen nais- ja sukupuolentutkimuksen aseman vakiinnuttamista, ja hyvin hän sen hoitikin. Liljeström toimi pitkään myös sukupuolentutkimuksen verkostossa Hilmassa ja SUNSin hallituksessa. Lämmin kiitoksemme sukupuolentutkimuksen vakiinnuttamiseksi tehdystä työstä.

Maailman muuttuessa sukupuolentutkimus etsiytyy uusille urille, mutta jokin myös pysyy. Professori emerita Liljeströmin sanoin: Eläköön feministinen vallankumous!

Tuija Saresma ja Sanna Karkulehto – ensi numerossa taas toisin päin